

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Bultendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker (Uitg.): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Hazels; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kuust, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijer, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Ruilman, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes

Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f1.20 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned-Indië f9.— per jaar.
Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Het jaar 1923 IV. — Uit de Schrift: De ummerman (Markus 6:3a). — Kerkelijk Leven: Het geschiedt tusschen onze Amerikaanse broeders H. Het Soefiane. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Sociale Vrede V. — Wijkgeerte: In de School der Wijkgeerte. — Kroniek: Literatuur en Kunst: Literaire Schoonheid, Stedelijk Museum. — Kuyper-Bibliografie XCH. — Zending en Evangelisatie: Algemeene Opmerkingen. — Buitenlandse Kerken: Kinderen, moederkerk, herberg der verstrooiden. — Kerknieuws.

HET JAAR 1923.

IV.

Stelde alzo de oeconomische toestand in Europa ons voor het bange dilemma: likwidatie of rekonstruktie, de politiek stelde dit „of... of" bijna even scherp.

Waarheen men het oog ook wendt, schier overal hoort men het parlementaire stelsel kraken, wordt de konstitutionele onmacht openbaar.

De konstitutionele staatsvorm, mits zuiver vertoond, vertegenwoordigt voor een volk een niet te schatten staatkundigen rijkdom.

Eenerzijds ligt daarin erkenning van het gezag, door God opgelegd.

Anderzijds wordt daarin gehandhaafd, dat het volk onvervreemdbare rechten heeft, welke door het gezag behoren te worden geëerbiedigd. Daarin vindt het gezag zijn perken. Want geen enkel aardsch gezag is absoluut.

Zoolang nu die konstitutionele vorm ongerept blijft, zijn alle termen voor de grootst mogelijke harmonie tusschen kroon en volk, tusschen gezag en onderdaan aanwezig.

Maar wordt een dezer machtige zenuwen van het staatsleven verrekt, dan begint de staat kreupel te loopen.

Wordt er aan deze staatkundige beginselen gewerkt en gebikt, dan laten de voegen los en men komt te staan voor een: likwidatie of rekonstruktie. Het behoort niet in den brede beloofd, dat het konstitutionele principe in het jaar 1923 een geduchte knauw heeft gekregen en dat men misschien tot de Fransche revolutie moet teruggaan om iets dergelijks te constateeren.

Staatsgrepen kwamen ook wel in andere jaren voor. Revoluties en revolutionaire woelingen evenzeer. Maar die bleven dan tot één of enkele landen beperkt.

Doch nu was het euvel zoo goed als algemeen in Europa.

Het parlementaire gebouw stond te schudden op zijn grondvesten.

Ministeriële krisissen waren nergens van de lucht.

En nu kunnen ministeriële krisissen gezond zijn, om onevenredige verhoudingen weer in het evenwicht te brengen.

Maar dit is juist het kenmerkende van de meeste ministeriële krisissen in 1923, dat zij allerminst evenwicht brachten, doch of de verwarring nog grooter maakten of aan misstanden het aanzijn gaven.

We hebben dit alles derhalve niet te beschouwen als iets wat anders ook wel voorkwam, maar in lager exponent, doch als een ontrustend verschijnsel.

In vele landen heeft het parlement plaats moeten maken voor de dictatuur.

Rusland, dat eigenlijk nooit anders heeft bezeten, dan een schijn-parlement — geheel in overeenstemming met den volksaard, die zich gemakkelijk aan den schijn vergaapt — had zich reeds sinds enkele jaren onderworpen aan een schijn-demokratie. Want het is genoeg bekend, dat het bolsjevisme niet steunt op de meerderheid van het volk, maar op de overmacht, welke het op een psychologisch gunstig oogenblik greep en totnogtoe wist te behouden. En uit die schijn-demokratie is geboren een dictatuur, die de vrijheden van het volk vertrapt, erger dan ooit een tsaren-regering heeft gedaan. Dr Hoetzsch noemde het terecht niet een dictatuur van het proletariaat, maar een dictatuur over het proletariaat.

Die dictatuur heeft zich omgeven met een sterke bureaucratie, welke een onmeedoogenlozen oorlog voert tegen geloof en kerk. Zij slaat het Russische volk murw. Het intellect verhongert. Zoo stond het niet slechts geschapen kort na de revolutie, maar evenzeer en zelfs versterkt in het na-jaar van 1923. De Russische dictatuur mist alle gezagshuis.

Evenzoo staat het met de Italiaansche. Mussolini schijnt de tegenvoet te zijn van Trotski en Lenin. Toch is hij naar dieper liggende beginselen een geestverwant. Ook hij is een overweldiger van de staatsmacht, een levend bewijs voor het overigens onsympathieke spreekwoord, dat kleinen stelen en grootten stelen, maar grootten stelen het meest. Hij liet den koning leven, in zijn land blijven, regeren zelfs, doch dat laatste geschiedt bij zijn gratie. Hij maakte zijn koning tot een roi fainéant (stroop-pot-koning). En het volk tot een soort van moderne lijfeigenen. Hierin verschillen vooral de Russische en de Italiaansche dictatuur, dat de eerste het internationalisme huldigt en de vlag: „democratie" in top voert, waarbij echter de eerste helft van dat woord is weggesleten, terwijl de laatste zich op haar nationalistisch karakter laat voorstaan, hoewel zij meent ook voor andere landen van betekenis te zijn en in dezen zin nationaal wil wezen, dat zij mijnheer Demos niet flinkloft.

Mussolini heeft school gemaakt in Spanje. Daar greep in September 1923 onverwachts de militair Primo de Rivera naar de teugels en naar men zegt, was het Alfons niet eens onwelgevallig. Kracht men uit alles den indruk, dat Italië's koning zich tegen zijn zin bij den tegenwoordigen toestand neerlegt, de koning van Spanje schijnt voor 't minst zich Gallio tot zijn voorbeeld te hebben gekozen en zich geen van de dingen, die zijn land beroeren, te willen aantrekken. Een paar dagen, nadat de staatsgreep had plaats gehad, begaf hij zich weer naar een van zijn lustsloten om in sport zijn vertier te zoeken.

Weer een andere dictatuur wordt door Griekenland gewenscht. Het volk joeg zijn vorst weg en riep Venizelos terug. En wel met het bepaalde doel om Venizelos diktator te maken. Slechts zijn sommigen bevreesd, dat hij het koningschap zal herstellen en inzoover zouden zij hem bestrijden. Wil hij evenwel ten volle diktator zijn, in naam en in wezen, dan laat men hem vrij spel.

Zwijgen kunnen we van de volkeren, die evenals Oostenrijk snakken naar een dictatuur van den volkerenbond, wijl dit iets geheel andersoortigs is, hoewel ook deze dictatuur uit principieel oogpunt bezien bedenkelijke kanten heeft.

Maar om tot Duitschland over te gaan. Leeft ook het Deutsche volk feitelijk niet onder dictatuur? De Rijksdag heeft een groot deel van zijn macht door het aannemen van de machtigingswet uit handen gegeven. Ebert is hoe langer hoe meer geworden een representatieve figuur. De lakens worden uitgedeeld door de ministers. En men schikt er zich in. Want men heeft van alles geprobeerd en niets is er gelukt. Men vond er toen niets beters op dan een ministeriële dictatuur.

In Frankrijk zou men van dictatuur niet gaarne spreken. Daar schijnt het parlementaire stelsel nog hecht en sterk. Daar schijnen parlement en ministerie nog eens geestes, Dreigt er ontvreemding, Poincaré ontwapent met advocatenwelsprekendheid al de argumenten der rechtvaardigen en de parlementaire jury knikt: ja. Daar draagt de diktator geen officieel, doch slechts een officieus karakter. Hoelang Poincaré het nog houdt, kan niemand zeggen. Doch dat het volk hem straks zal willen steunen, staat voor velen vast. Tenzij hij, hoewel het reeds vrij laat is, de bakens nog verzet.

En niet alleen deze veelsoortige dictaturen stichten politieke verworping. Ook in landen, waar het zoover niet kwam, is de parlementaire onmacht zichtbaar.

Engeland doorleeft een hachelijk moment. De Labour-partij (Arbeiders-partij) groeide, zoodat zij

mededingster werd van de oude Wighs en Tories. Geen enkele partij heeft meer een meerderheid in het parlement. De duikelaar is in die trotsche zalen een geliefd speelgoed der partijen geworden. De Labours willen de Konservatieven doen duikelen en de Liberalen misschien straks weer de Labours. Men is er in een parlementaire impasse geraakt en niemand weet er meer uit te komen. Het volk is verdeeld. De koning mag toezien.

Een volk, dat aan politieke impotentie (onmacht) lijdt, verliest zijn zelfrespekt, is tot het voeren van een krachtige buitenlandse staatkunde niet bij machte, verspeelt op den duur zijn aanzien onder de volkeren.

En Nederland?

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

De timmerman.

Is deze niet de timmerman?
Markus 6:3a.

Er kon soms onder ons een aarzeling zijn om van de menscheid van onzen Heiland te spreken en dat menscheid leven in te denken.

Deze aarzeling is te verstaan.

We hebben hooren roepen van vrijzinnigen kant: de ware, werkelijke Jezus is slechts mensch geweest, uit de aarde aardsch. Zijn wonderen zijn geloofhend, gelijk Zijn heilige geboorte en Zijn opstanding uit de dooden. Men heeft getracht het geheim van Zijn verschijning te ontwaarselen door Zijn godheid te ontkennen en dus Zijn voorthe- staan en Zijn voortleven in Zijn gemeente. Zoo heeft men overgehouden een menscheid Leeraar en zoo verloor men den Verlosser, van God gezonden. Zoo schoof men af van het fundament, waarop de levende gemeente des Heeren wordt gebouwd en verzonk men in ongelof en duisternis.

En nu is het zoo te verstaan, dat uit vrees van mee te zullen wegzinken in de gemeente des Heeren, is gegroeid de aarzeling, de huijvering om te zeer van 's Heeren menscheid te spreken en over dat menscheid leven ons te bezinnen. We mochten Hem, eer we het merken, de eere eens onthouden, die Hem toekomt als Gods Zoon, zeli God, God uit God en Licht uit Licht.

* * *

Zoo schoof men nu in de gemeente des Heeren weer zoo ver mogelijk naar rechts en beleid in heilige verwondering den Christus als Zoon van God, eenswezens met den Vader en den Heiligen Geest. En... ja, men ontkende wel Zijn menscheid niet. Hoe zou men het ook kunnen! Maar men repte toch zoo weinig mogelijk van Zijn echt menscheid leven.

Men huiverde, men dachtte gevaar, men vreesde en schoof uit vrees al verder naar rechts, beperkte al meer het menscheid in den Christus om zoo, naar men meende, aan de godheid grooter plaats in te ruimen.

Maar ook zoo zouden we den Christus als onzen Verlosser, onzen levenden Heiland verliezen om niet meer over te houden dan een godsverschijning, gelijk reeds het Oude Testament ons die in Abraham's geschiedenis heeft getoond.

Maar het Woord is vleesch geworden! God is geopenbaard in het vleesch!

Dat is het groote heilswonder! En zoo min als we het goddelijke in onzen Heiland mogen vermenschelijken, zoo min mogen we trachten het menscheid in Hem te vergoddelijken.

Anders verliezen we den Christus der Schriften. En die, die alleen is de ware Christus, onze Middelaar en Verlosser, onze Heere en Koning.

* * *

Van de dertig jaren, die aan Jezus' openbare optreden als Messias zijn voorafgegaan, zijn de evangelische berichten nu uiterst schaarsch.

Een biografie van Jezus moet reeds daarom mislukken.

Toch heeft 'den Heere behaagd, dat we iets ontrent dat wegschuilend leven zullen weten.

En dat niet enkel uit het woord, dat van Hem bevaard is, toen Hij, als knaap van twaalf jaren, zichzelve heeft leeren kennen als Zoon des Vaders daar in den tempel te Jeruzalem.

Maar ook uit wat men te Nazareth van Hem mompelt als Hij daar in de synagoge is opgetreden en heeft gezegd: Aleden is deze Schrift in uwe ooren vervuld!

Ze werden daar in Nazareth aan Hem geërgerd.

Ze hebben zich aan Hem gestooten en daarom Hem weggestooten uit hun leven.

Indien Hij maar uit een vreemde wereld, gelijk Johannes de Dooper uit de woestijnwereld, tot hen was gekomen!

Hun verwondering over Zijn woord en werk zou, naar den mensch gesproken, het langer hebben uitgehouden.

Nu sloeg die verwondering al aanstonds om in ergernis.

Hij kwam uit hun eigen wereld.

Ze noemen den naam van Jozef, dien ze voor Zijn vader hebben gehouden. Ze noemen den naam van Maria, Zijn moeder. Ze noemen Zijn broeders en zusters op, Jakobus en Joses en Judas en Simon. Ze kennen Hem als den zoon des timmermans. Ja sterker nog: „Is deze niet de timmerman?"

* * *

In dat schimpwoord van de Nazareners heeft het den Heiligen Geest behaagd ons voor een enkel oogenblik weg te schuiven het gordijn, dat het verborgen Middelaarsleven van onzen Heiland voor ons heeft verhuld.

Hij heeft als knaap, als jongeling, als jonge man in het huis van Jozef en Maria ons alledaagsche, menselijke leven meegedeeld.

Ge moogt Hem u vrijelijk voorstellen in de werkplaats, met het schootsvel voor, gelijk Hij daar heeft geschaafd en gezagd en de nagels in het hout heeft gedreven.

Zoo hebben de Nazareners Hem gekend.

Zoo heeft Hij onder hen geleefd.

Hij heeft zich niet geschaamd hun in alles gelijk te worden.

Hij heeft in hun arbeid meegearbeid.

En toen hebben zij zich straks aan Hem geërgerd. Want ze hebben wel een Messias verwacht. Maar niet zulk een Messias. Ze hadden zich een eigen Messias gedroomd. En toen de Messias kwam, zoo heel gewoon, de timmerman van Nazareth, heel niet beantwoordend aan hun droomenideaal, hebben ze zich aan Hem gestooten. En Hem weggestooten.

Er is in onze goedbedoelde aarzeling om van Jezus menselijk leven te spreken en dat menselijk leven in te denken, een groot gevaar.

Dit gevaar, dat ook wij ons aan Hem ergeren.

En dat ook wij Hem wegstooten.

* * *

Maar zoo kwam Hij. Zoo is Hij onze Middelaar geweest. Zoo is Hij nog onze Middelaar.

Als twaalfjarige knaap is Hij zich bewust te moeten zijn in de dingen Zijns Vaders.

Bij Zijn openlijk optreden als Messias zegt Hij keer op keer te moeten werken de werken desgenen, die Hem gezonden heeft. Mijn spijze is, dat Ik doe den wil desgenen, die Mij gezonden heeft en Zijn werk volbrengt.

En toen Hij op het punt stond van deze aarde te scheiden, vlak vóór Zijn groote lijdenswerk, dat alle voorafgaand werk in bloed zou bekronen, kon Hij met vrijmoedigheid uitzeggen, wat geen enkel sterveling Hem ooit zal kunnen nazeggen: „Vader, Ik heb U verheerlijkt. Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt te doen”.

Tot die dingen des Vaders, waarin Hij moest zijn... tot dat werk des Vaders, dat Hij heeft voleindigd, heeft in de verborgen stilte van Zijn Messiasleven, achttien jaren lang, in de werkplaats van Nazareth behoord de alledaagsche timmermansarbeid.

Laat het ons niet ergeren, gelijk het de Nazareners geërgerd heeft.

Als we er ons aan stooten, stooten we Hem weg.

* * *

We mogen niet zeggen, dat het indenken van dit timmermansleven onzen Heiland neerhaalt.

We mogen ons wel tot aanbiddens toe verwonderen, dat onze Heiland, Zoon van God, God uit God en Licht uit Licht, zich zoo diep heeft willen vernederen tot dat Hij ook onzen dagelijkschen arbeid, den handenarbeid vond.

Elke zelfvernederen van onzen Heiland heeft ten doel ons vernederd leven op te heffen.

Juist in deze vrijwillige zelfvernederen als menschenzoon in den timmermanswinkel van Nazareth, heeft Jezus onzen handenarbeid in het zweet des aanschijns willen heiligen.

Hij nam dien arbeid op. Hij maakte die alledaagsche bezigheden, dat kloven, hakken, zagen, schaven, tot dingen Zijns Vaders, tot werken desgenen, die Hem gezonden heeft.

Hier is het oordeel over onze hedendaagsche levenswaardering, welke, neen niet theoretisch maar toch al te vaak practisch, den handenarbeid voor minderwaardig rekent.

Hier komt Jezus, de Zoon van God, naast ons staan aan de werkbank en als het zweet van het voorhoofd druip, zegt Hij tot Zijn discipel: „de dingen Mijns Vaders, het werk van Mijn Zender, uw goddelijk beroep!”

Gelukkig, als we niet enkel in de kerk maar ook in ons werk Zijn stem mogen verstaan!

G. R. K.

KERKELIJK LEVEN.

Het geschil tusschen onze Amerikaansche broederen.

II.

In ons bleefend artikel betoogden wij, dat het geschil tusschen onze Amerikaansche broederen in zake de Algemeene Genade nog niet is beslecht. Intendeel komt men al feller tegenover elkander te staan. Maar tot een communis opinio heeft dit nog niet geleid. De hoop is bij een gevestigd op een beslissing van de komende Synode.

Daarover spraken wij den wensch uit, dat die Synode geen materiele beslissing zal nemen, doch alleen een formele. Dat zij niet zal vaststellen: zoo staat het met deze zaak, maar dat zij aan een Commissie zal opdragen dit vraagstuk in studie te nemen.

Als ik nu eerst het boek van de predikanten Danhof en Hoeksema bespreek, wil ik er nog even aan herinneren, dat ik er niet aan denken kan in deze artikelen den inhoud van dit boek enigszins compleet voor onze lezers uiteen te zetten, nog minder mijn instemming te betuigen met treffende opmerkingen of kritiek uit te brengen op m.i. bedenkelijke redeneeringen. Als ik van al de uitroepsteekens, vraagteekens, kruisjes, waarmee ik den rand versierde of liever ontsierde, het mijne zeggen zou, zou ik zeker een boek moeten schrijven, driemaal zoo dik als dit is.

Wanneer ik onzen lezers een enigszins juist inzicht mag geven in dit werk en daarbij mijn indrukken hun mag mededeelen, ben ik reeds dankbaar.

Toen ik dit boek gesloten had en mij rekenschap gaf van mijn gevoelens daaromtrent, kwam het eerst bij mij boven een zeker gevoel van spijt.

Ongetwijfeld hebben de schrijvers van dit boek het niet zoo kwaad gemeend, maar hun toon doet niet zoo welvuldig aan, als men in een dispuut over zoo ernstige zaak wel wenschen zou.

Die toon is van zekere hoogheid niet vrij te pleiten. Niet vergeten mag worden, dat zij zoo nu en dan ook aan hun bescheidenheid uiting geven. Maar deze betugingen worden toch ver overtroffen door den geest, waarin het geheel is geschreven. Te veel schrijven zij in trimfantelijken toonaard, alsof zij op die manier anderen hun triumf wilden suggereren. Nu kunnen zij voor zichzelf wel meenen, dat hun overwinning verzekerd is. Maar zoolang zij dit meenen, zijn ze nog niet tot de zoo noodige zelfbezinning gekomen. Wie acht, dat hij in een kwestie als deze gelijk heeft, zal bij kalm nadenken heel anders te werk gaan. Meer schuchter, om zoo mogelijk voet voor voet terrein te veroveren. Want deze taak hebben de genoemde broederen te verrichten. Niet alleen toch wordt hun gevoelen hier te lande niet gedeeld, zij laten zelf doorschemeren, dat onder de leidende mannen in Amerika veel meer tegenstanders dan voorstanders van hun opinie gevonden worden. In zulk een positie is het altijd verstandiger rustig en overtuigd voort te arbeiden. Nooit mag men een houding aannemen, die naar buiten den indruk wekt: wij weten het. Dan speelt men gevaarlijk spel. Want of men prikkelt zijn tegenstanders en verwijderd hen verder van zich dan ooit, of men wekt hun spothust op. Beide zijn te betreuren. Als men verpeweg het grootste deel zijner broederen tegenover zich vindt, mag men zich wel gedurig afvragen: maar zou het niet kunnen zijn, dat ik mij vergis. En dat stemt vanzelf tot grooter omzichtigheid in zijn oordeel.

Die hebben de predikanten Danhof en Hoeksema niet voldoende in acht genomen.

In hun „Voorwoord” beluistert men bijna den beurtzang: „Wij hebben onze duizenden verslagen.”

Daarin verklaren zij niet meer of minder: „Dr Kuyper heeft in zijn Gemeene Gratie een ongereformeerd spoor betreden.”

Die hun gevoelens niet deelen bestempelen zij als „drijvers van de z.g. gemeene genade”.

Tien opzichte van een hunner bestrijders, Dr Van Baalen, veroorloven zij zich de spotachtige uitdrukking „de broeder uit Munster (niet in Westfalen, maar in Indiana)”.

Over wat achter hen ligt, schrijven zij: „En ons scheen werkelijk niets anders overgelaten den de keuze tusschen bekeering van onzen dwaalweg en uitroeding. Dan, ook dit liep uit op een teleurstelling. De aangevallen broeders (n.l. Dr Danhof en Dr Hoeksema, H.) hadden binnen korten tijd een brochure gereed, waarin de broeder uit Munster van antwoord werd gediend... En naar men ons van meer dan een zijde verzekerde, was de eerste schittering van de zon, in Munster opgegaan, tamelijk wel beneveld, indien ook niet in duisternis verdwenen.”

En van de bestrijders in het algemeen wordt geprononceerd: „An een principiële bespreking der zaak waagde zich nog niemand.”

Let op dat waagde.

Als zij hun overtuiging te kennen gaven, dat nog niemand hun principieel had weerlegd, zou het iets anders zijn.

Maar nu klinkt het zoo uitdagend en grievend: niemand waagde het.

Het schijnt niet in hen op te komen, dat velen het

misschien niet wilden en meenden alleen enkele opmerkingen te moeten maken ten aanzien van de meest opvallende foutieve voorstellingen.

Nooit kan een schrijver er aanspraak op maken, dat men zijn betoog van stuk tot stuk zal ontzenuwen.

Men heeft dit aan de vrijheid van zijn opponenten over te laten.

En wanneer deze zwijgen, bekennen zij daarmee allermint overwonnen te zijn.

Als iemand mij in een of ander blad aanvalt en ik reageer daarop in het geheel niet, dan mag men dat toch niet zoo uitleggen, dat ik niet weet daarop te antwoorden.

Indien een redakteur, die veel schrijft, op alles wat tegen hem gericht is, ingaat, dan zou hij daarmee wel dagwerk hebben.

Hij heeft zich nauwgezet af te vragen, waaraan hij zijn tijd en arbeidskracht mag besteden en waaraan niet.

Misschien zullen enkele bestrijders van de predikanten D. en H. na dit boek redeneeren: ik zal volstaan met enkele bezwaren kenbaar te maken, maar niet mijn principiële bestrijding wacht ik, tot de schrijvers hun gevoelens volledig hebben bloot gelegd. Zelfs maken Dr D. en H. principiële bestrijding zeer moeilijk. Zij berichten toch op de eerste bladzijde van hun „Voorwoord”: „Natuurlijk is dit niet het laatste, dat we over dit onderwerp danken en schrijven. Daartoe is het onderwerp te machtig, te alomvattend, te veelbetekend. Ook in de toekomst hopen we zoo nu en dan iets ten beste te geven over en in verband met het onderwerp der vrije genade onzes Gods.” Nu eischt het persfatsoen feitelijk, dat men iemand eerst den tijd gunt zijn gedachten geheel te ontwikkelen. Men zou dus het recht hebben te wachten, tot de predikanten D. en H. verklaren: nu hebben wij voorloopig uitgesproken. Uitschakelen wil ik nog de vraag of men achter deze woorden niet de gedachtegang zal zoeken: wat men ook tegen ons schrijft, men kan ons toch niet overtuigen, wij weten het toch beter, wij zullen iedereen wel van repliek dienen.

Daarbij komt de mogelijkheid, dat Dr D. en H. „principieel” vereenzelvigen met „uitvoerig”.

En wat ik uit het „Voorwoord” aanhaalde, wordt heel het boek door bevestigd.

Dit is jammer, tienwerf jammer.

Versta mij wel. Ik beschuldig de schrijvers niet van hoogheid des harten.

Krachten de liefde, die alle dingen hoopt en alle dingen verdraagt, neem ik ganne aan, dat het hun gedurige bode is: „Houd Uw knecht ook terug van trotschheden.”

Maar dit is mijn bezwaar, dat zij zich niet gehoed hebben voor den schijn van hoogheid in hun werk. En immers wordt het ons door den Heere bevolen, dat wij ook voor den schijn des kwaads ons hoeden zullen.

Opzettelijk wijdde ik een artikel aan den vorm van dit boek.

Want in het geschil, dat onze broederen bezig houdt, komt het op den vorm zoo aan.

Men mag elkander wel de waarheid zeggen, in niterate gevallen ook scherp de waarheid zeggen, indien dit dienen kan tot verheldering, maar de schijn van hoogheid dient tot allen prijs gemeden.

Die kweekt verzet.

Die vervreemdt.

In het stadium, waarin het geschil nu gekomen is, onthoudt men zich van al wat prikkelen kan.

Leert de geschiedenis van Christus' kerk het niet vaker, dat scheuring meer door een onaangename vorm, dan door het inzicht in de waarheid werd veroorzaakt?

Niet achter iedere scheuring school principieel verschil.

Laat mij dan een beroep mogen doen op de broederlijke liefde van Dr D. en H. om voortaan zich te spenen aan uitdrukkingen, welke het broederhart wonden.

Een sfeer van broederlijke liefde is het eerste, wat men in ons kerkelijk Amerika, dat zulk een bewogen tijd doormaakt, noodig heeft.

— Het Soefisme.

Reeds onze kroniekschrijver roerde even dit nieuwe verschijnsel, dat thans in Nederland de aandacht trekt, aan.

In het buitenland was deze beweging reeds eer bekend. En het heeft ons eenigszins verwonderd, dat men er in ons land zoo niets van hoorde.

Hier houdt men toch ook wel van wat nieuws. Inmiddels zijn er toch ook hier eenige brochures over verschenen.

Mocht de beweging zich uithreiden, dan hoop ik naar aanleiding van deze brochures het Soefisme aan een meer breede kritiek te onderwerpen.

Doch als voorloopige oriëntering kan zeer goed dienen een artikel uit de „N. R. Ct.”

De profet, die de Soefi-boodschap sinds 1910 naar het Westen brengt en ook ons land met zijn bezoek hoopt te vereeren, heet Inayat Khan.

Als leider van de Nederlandsche Soefi-beweging wordt genoemd de heer H. P. van Tuyl van Serooskerke, woonachtig in Den Haag. Daar houden de leden sedert geruimen tijd des Zondags kerkdienst. Ook in Amsterdam werd den 13den van dit jaar de eerste kerkdienst ingericht. Volgens den correspondent moet Inayat Khan in ons land reeds een vrij talrijke schaar van aanhangers hebben verkregen. Hij zou ons een dienst hebben bewezen, wanneer hij terloops had aangegeven, wat hij onder een „vrij talrijke” schaar verstaat. Ervaring leerde ons ten opzichte van sekten en andere bewegingen voorzichtigheid.

Eerst dan iets over den kerkdienst.

Dez
woord
een e
schille
woorde
eenvol
het u

Er ligt
Doch het
seerd, ald

Dit

der S
afzond
tal el
nog
to be
geme
neer
bij de
deel v
heid
wegm

De gew
ieder m
Maar be

Toe
verdra
heid.

Inay
en s
En w
zal de
van o
het O

Inde
kunne
vrijzin
beschi

Soend
orthod
ontott
geheir

predik
houd
godsch
velen,
gepre

gezagt

Een bu
haar door

Maar w
betreft:

Ina

der p
volkor
88:7,
bijzon
plan

zijn e
bereik
ieder
te sh
past.

Oog
het S
medin
God.

Die e
schille
Krishn
en M
deren
gelouf

de w
op lie
een b
den
die v

zal e
een v
haar
roep.

Wij kun
inhouden.

Ook hier

Wat er
terecht ko
een open

Nu

vange
delim
midde
de ge

perso
een r
er ee
de so

Inaya
der 2
lezer
weerk
deze

Bijtel

Het Soe
uit het t

Veel so
immers.

De
aan
gen
zipe
heft
als i
dan